

Magna Charta Libertatum (Velika povelja slobode) donešena je 15. lipnja 1215. Izdao ju je engleski kralj Ivan Bez Zemlje kako bi se „stalo na kraj” samovolji engleskog suverena glede poreznih običaja u kraljevstvu.

Između ostalog ona donosi:

„Kako bi se spasilo običajno pravo feudalnih posjeda, neće biti nametana ni otkupnina od vojne službe niti pomoć, osim uz opći pristanak kraljevstva.”

Tako su engleski baruni (Crkva, grad London, itd.) svome suverenu, uz prolivenu krv, uspjeli ograničiti samovolju u propisivanju i prikupljanju poreznih prihoda.

Slučaj Abrahama iz tog vremena govori dovoljno:

„Ivan je naredio svom sakupljaču poreza da Abrahamu svakog dana dok ne plati izbije po jedan zub. Nakon sedam dana i sedam izbijenih zubi, Abraham je platio utvrđeni iznos, a zatim je počinio samoubojstvo.” (Adams, W.C. (2006.): Za dobro i zlo: Utjecaj poreza na kretanje civilizacije, IJF, Zagreb, 155.)

Tijekom povijesti suvereni su često bili samovoljni u nametanju nerazumnih poreza. Ako nisu mogli nametnuti dodatne poreze tada su plijenili dobra svojim podanicima. Raskrstivši s ondašnjim Papom Henrik VIII je kao poglavar engleske crkve prisvojio dobra rimokatoličke crkve. Nije on bio usamljen. I francuski su suvereni oduzimali imovinu crkvi. Ipak, „najizdašniji” izvor pljačke u Europi bili su židovi.

Magna Charta sa svojom općom klauzulom „opći pristanak kraljevstva” unijela je nove vjetrove u pristup oporezivanju.

Prosvjetiteljstvo je dodatno preciziralo kako tumačiti poreze i što je dopustivo a što nije glede oporezivanja.

Hrvatsko-Ugarska nagodba između Kolomana i hrvatskih feudalaca također govori o oporezivanju. Kada je Koloman 1102. obećao da neće feudalce oporezivati Nagodba je postignuta i Koloman je postao hrvatski kralj.

Koliko god se danas zgražamo na ponašanja tadašnjih suverena, moramo reći da porezi u povijesti nisu bili veći nego što su to danas. Što više, od starih grka preko muslimana do pristalica ekonomike ponude imamo slučajeve/zahtjeve za smanjenjem porezne presije. Adam Smith, otac ekonomije kakvom je danas imamo, svojim poreznim načelima i svojim interpretacijama o pravama i obvezama vladara (V knjiga Bogatstva naroda) jasno je definirao moguća i opravdana porezna opterećenja.

Danas kada država participira gotovo polovinu društvenog proizvoda možemo govoriti o samovolji parlamenta. Pod zastavom „socijalne države” nameću se nerazumno visoki porezi.

Visoki porezi predstavljaju značajno ograničenje privrednoj aktivnosti. Postoje mišljenja da su mnoge zemlje u povijesti propale jer su provodile nerazumno oporezivanje.

Teško je shvatiti da država komotno živi dok njezini građani i poduzetnici jedva „krpaju kraj s krajem”. Globalizacija, koja je u funkciji kapital odnosa, pokazuje svoje lice i kažnjava, gotovo kao Robin Hood, nesmotrene i bahate države koje ne brinu o svojim građanima, jer ih nerazumno oporezuju. Ako je smisao države da se odgovorno ponaša prema svojim građanima, što priznaju svi koji se bave teroijom države, tada ona postojećim sustavom i načinom oporezivanja gubi smisao.

Pouka za Hrvatsku je jasna. Država mora stvarati uvjete veće i učinkovitije privredne aktivnosti. To neće učiniti visokim porezima već suprotno: poreze valja smanjiti.

Dan Bennet:

„Porezi se toliko povećavaju da će uskoro vlada samu sebe istjerati s tržišta.”

(Kliska, S., Santini, G. (2006.): „Vodič za razumjevanje poreza”, Rifin, Zagreb)